

Kommunal- og distriktsdepartementet**Vår dato**
24.11.2023**Deres dato****Vår referanse**
23/00923-4**Deres referanse****Ugradert****Vår saksbehandler**
Roar Olsen

Innspill fra Sikt til den nasjonale digitaliseringsstrategien

Innledning

Viser til muligheten for å gi innspill til den nasjonale digitaliseringsstrategien.

Visjon om Persontilpassede offentlige tjenester

Strategien bør stadfeste at Norge har ambisjoner om å anvende data og ny teknologi for å persontilpasse offentlige tjenester. Dette skal implementeres på en måte som ivaretar godt personvern, innenfor tydelige etiske rammer og ved lik tilgang på offentlige tjenester og rettigheter uavhengig av personlige forutsetninger.

Persontilpassede tjenester er relevante i mange sektorer. Innenfor medisin hvor utviklingen nok har kommet lengst, innenfor læring på alle utdanningsnivå, innenfor arbeids- og velferdstjenester og samferdsel og kollektivtrafikk med Ruters visjoner om at transport settes inn der behovet er. Masseprodusert skreddersøm muliggjøres gjennom bruk av store data, regelverk og rammebetingelser programmert inn i systemene, men tjenester igangsatt gjennom hendelser i ditt dagligliv, basert på data om deg og dine forutsetninger og dine behov, når de oppstår.

Dette forutsetter at lovutvikling og reguleringer må innrettes mot å gi rammene for å realisere ambisjonen om persontilpassede offentlige tjenester. Mange prinsipielle og etiske problemstillinger vil være like. Tilnærmingen må ha en lik innretting på tvers av sektorområder, og vil kreve samhandling og koordinert arbeide på tvers av departement. Det må også tenkes nytt om hvilke nasjonale fellesløsninger og hvilken felles infrastruktur som kreves for å realisere en slik ambisjon.

Verdien av persontilpassede tjenester ligger i bedre ressursutnyttelse, høyere produktivitet og høyere kvalitet på offentlige tjenester.

Utfordringene ligger spesielt i implementeringsfasene, hvor man må ha systemer og mennesker som kan fange opp og håndtere avvik eller behov for tradisjonell håndtering i en stegvis og kontinuerlig utvikling. Man må akseptere at kostnader kan øke i en periode før gevinstene kommer. Utfordringene knyttet til lovutvikling og en aksept for valgte etiske standarder ligger der.

Tilrettelegge for Data i et læringsliv

Livslang læring gjør at utdanningsrelaterte data må følge oss som innbyggere. Dette gir rike nok data, og muliggjør bruk av data, til læringsanalyse og en persontilpassing av læring på alle utdanningsnivå.

Data om ditt læringsliv sett i sammenheng med data om livshendelser fra andre sektorer, muliggjør persontilpassete tilbud og rådgivning til deg som læringsøkende, eller til den som har falt utenfor arbeidslivet, når du trenger det.

Data i et læringsliv muliggjør helhetlige og innbyggerorienterte tjenester på tvers av utdanningssystemet, tjenester til jobbsøking/kvalifisering og også til NAV i sin rolle om å få flest mulig i arbeid.

Dette krever at man etablerer et lovverk hvor data om deg og din utdanning følger deg som person, og ikke låses til hjemler for skolene/utdanningsinstitusjonene. Nasjonale registre med en utdanningsidentitet, utvidelse av det nasjonale utdanningsregisteret til å omfatte all kurs og opplæringsvirksomhet gitt av alle offentlige og private virksomheter som tilfredsstillende definerte kriterier.

Et Nasjonalt datasenter for sensitive data, tungregning og drift av store KI løsninger

Alt for mange små aktører i Norge konkurrerer om posisjon og investeringsmidler til sin IKT infrastruktur eller sitt datasenter, til sine avgrensede domener og interesser. Dette virker hemmende for utviklingen og verdiskapingen, og bidrar til at vi ikke blir internasjonalt konkurransedyktige. Store datasentre gir sterkt fallende enhetskostnader per dataprosesseringsenhet og per enhet lagrede data. Kapasitetsutnyttelsen blir langt bedre i et større anlegg.

Vi bør tenke stort og nasjonalt vedrørende et datasenter for store data. Serverkapasitet for kostnadseffektiv lagring av svært store datamengder, både kalde data for arkivering og varme data som er i daglig bruk. Kraftige maskiner til å kjøre de tyngste løsningene for Kunstig intelligens og maskinlæring samt tungregning og analyse. Et slikt datasenter bør også inneholde infrastrukturen for Norges satsing innen quantum computing, hvor Norge allerede henger litt etter.

Et stort nasjonalt datasenter må sees på som grunnfjellet av infrastruktur på lik linje med bredbåndskablene, jernbanesporene og strømmettet. Finansieringsmodellene og reguleringene bør bygge opp under en slik tanke. Det bør den nye digitaliseringsstrategien beskrive en ambisjon om.

En tyngre satsing mot et nasjonalt anlegg styrker også Norges konkurranseposisjon for EU midler til både innovasjon og forskning, gjør det attraktivt å komme til oss for både forskere og næringsliv, og muliggjør raskere etablering og mer samfunnsøkonomiske investeringer i AI på tvers av sektorer. Dette kan også understøtte satsingen på persontilpassede tjenester, de data og de kraftige maskinene KI og maskinlæringen krever.

Gjennom Sigma 2 har staten allerede investert i kompetanse og topp moderne datasenter teknologi for lagring av store data og maskiner for tungregning. Dette senteret brukes i dag til den mest dataintensive forskningen som gjøres i Norge. Datasenteret er plassert i Lefdal gruver på Nord-Vestlandet, 400 meter under bakken i en nedlagt gruve, her er det 10 grader gjennom hele året, sjøvann fra fjorden rett utenfor gruveinngangen pumpes inn og avkjøler serverne, restvarmen i sjøvannet skal brukes til smoltproduksjon i oppdrettsanlegg noen kilometer ute i fjorden. Vannkraftstasjonen ligger kort veg fra anlegget. Dette har utvidelsesmuligheter.

Infrastrukturen til Sigma2 fra Sikt/KD, TSD fra UiO, SSB sitt datasenter for sensitive data, datasenteret til Norsk helsenett SF fra HOD, datalagringen fra biobanker og en rekke andre infrastrukturer, bør legges inn under et nyetablert statlig eid selskap som tilbyr disse datasentertjenestene. De kan også inngå rammeavtaler med markedsleverandører for å tilby også kommersielle eller hybride skyløsninger. KD, HOD og NHD samarbeider om å etablere en slik virksomhet. Offentlig – privat samarbeide må det tilrettelegges for. De politiske ambisjonene om å bygge næringsaktivitet av helsedata kan ha sitt utspring i en slik virksomhet. Modellen til Space Norway (SN) er en spennende referanse til hvordan dette kan struktureres og få rammebetingelser som muliggjør større investeringer og offentlig – privat samarbeide. Staten ivaretar sine interesser gjennom dette selskapet, tilgjengeliggjør investeringsmidler med avkastningskrav til SN, som investerer i satellitter, sensorer og infrastruktur. Data fra disse distribueres kommersielt internasjonalt etter gitt lovgivning gjennom et deleid selskap KSAT AS. Kongberggruppen eier den andre halvparten av dette selskapet.

Aktører fra mange sektorer kan på en selvbetjent måte sette opp og utvikle sine tjenester på det nasjonale senteret sin infrastruktur. En slik etablering sees i sammenheng med satsingen på persontilpasset medisin, og NSM sine tilrådninger om økt nasjonal kontroll på data.

I beredskapssammenheng trenger Norge også et slikt nasjonalt anlegg. Erfaringene fra Korona pandemien hvor FHI kjørte tungregningene på Sigma2 sitt anlegg for å få frem R- tallet er et eksempel på det.

Forskningsnettet som et bredbånd til kritiske samfunnsfunksjoner utover kunnskapssektoren

Forskningsnettet i Norge fornyes nå de kommende to år. Dette er et bredbåndnettverk med svært høy kapasitet, som knytter Norge sammen med triple føringsveger for å sikre høy redundans. Sikt inngår avtale om enerett til bruk av doble fiberpar med eierne av bredbåndskabler rundt om i det ganske land. Vi kobler disse bredbåndskablene sammen til et nasjonalt sammenhengende nett med styrt tilgang, lyssetter kablene med optikk, drifter og overvåker forbindelsene, bidrar med proaktiv informasjonssikkerhet og sikrer kontroll med autoriserte brukere. Det er ca. 130 virksomheter innenfor kunnskapssektoren som er brukere i dag, men dette kan også utvides til å være et tilbud til andre offentlige aktører som utøver sårbare samfunnsfunksjoner.

Med vennlig hilsen

Roar Olsen
Direktør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Mottakerliste:
Kommunal- og distriktsdepartementet

Kopi til:
Kunnskapsdepartementet
Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse
Ola Berge
Kristin Selvaag